

Ключевые слова: профессиональная подготовка; будущие учителя математики, Норвегия, инновационные технологии.

SHEVCHUK L. Features of professional training of math teachers in Norway.

Of particular interest are the education systems of the most successful countries, where education is an undisputed priority in the development of society, where its impact determines the high standard of living of citizens. The training of high school math entrants in these countries is the highest, so it is interesting to train high school math teachers in Norway, a country that has been one of the leaders in Europe in terms of living standards for many years.

The article highlights the features of professional training of future math teachers in Norway. The peculiarities of the Norwegian system of teacher training and development of their professional competencies are revealed. It was found that in Norway, in the training of mathematics teachers, subject and methodological training is integrated in the course "Mathematics". It is investigated that the defining feature of professional training of math teachers in Norway is active cognitive activity, dialogical nature of learning in the activity approach and pedagogical practice, during which the main emphasis is on developing students' professional skills in teaching mathematics.

Thus, the training of school teachers is based on involving students in active forms of work, which contributes to the formation of an active professional position, the formation and emergence of pedagogical skills in an interactive environment, the development of skills to reflect on their activities.

Attention is paid to the best achievements that can be used in the Ukrainian educational space. The leading tendencies of improvement of professional training of future math teachers are defined: improvement of the maintenance of professional training in the context of modern achievements and innovative technologies; strengthening the integration subject (mathematical) and methodological component of professional training; increasing the level of independent work and research activities; strengthening the connection between theory and practice.

Keywords: professional training; future math teachers, Norway, innovative technologies.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-148.2020.25>

УДК 37.013.22

Щербак Л. В., Гарага А. В.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

У статті розглянуті можливі шляхи вдосконалення професійної підготовки майбутніх менеджерів туризму за рахунок вивчення міжнародного досвіду.

Проаналізовано особливості організації та тенденції розвитку сучасної системи освіти в туристичній індустрії та обґрунтовано важливість впливу туризму на економічний та соціально-культурний розвиток країни. Основними передумовами розвитку туризму є формування дієвої системи підготовки фахівців туристичного профілю. З огляду на це, завдання вдосконалення організації навчального процесу в підготовці фахівців туристської діяльності, формування їх професійних і ділових якостей стає провідним у програмі подальшого розвитку сфери туризму та становленні туристичної освітньо-педагогічної системи.

Підготовкою фахівців галузі туризму займаються більше 80 вищих навчальних закладів України та ще більше професійних закладів нижчого рівня акредитації. Це, безумовно, сприяє

розвитку туристичної галузі, але низький ступінь співробітництва між закладами професійної туристичної освіти та підприємствами не дає можливості для становлення високоякісного не тільки теоретичного, а й практичного аспекту освіти. Недостатність практичних навичок гальмує розвиток туристичної сфери, оскільки підприємствам необхідно проводити навчання співробітників вже на робочому місці, втрачаючи не тільки час, а й кошти. У свою чергу, вищі навчальні заклади зацікавлені в тому, щоб їхні випускники були конкурентоспроможними на ринку праці, оскільки це є показником якості підготовки окремого закладу та вагомою підставою для майбутнього співробітництва між підприємством-роботодавцем та закладом освіти.

Розвиток професійно-туристичної освіти у структурі педагогічного університету об'єктивно спонукає розглядати педагогіку туризму як майстерність формування нової моделі фахівця, який може витримати значну конкуренцію на ринку праці.

Вивчено зарубіжний досвід на матеріалі низки європейських країн, що дав змогу виявити прогресивні ідеї і особливості підготовки фахівців для сфери туризму. Обґрунтовано необхідність застосування зарубіжного досвіду підготовки фахівців у туристичній індустрії, що допоможе вітчизняній системі освіти увійти до міжнародної стандартизованої системи.

Ключові слова: *технологія, науково-методичний комплекс, підготовка, навчальний процес, навчальна практика.*

Враховуючи, що сьогодні досягнення цивілізаційного процесу ми сприймаємо, зокрема, і через моделі розвитку суспільного життя розвинутих країн світу, стає доцільним врахування наукових підходів до реформування освіти у цих країнах. Крім того, огляд основних підходів до організації та змісту підготовки майбутніх менеджерів туризму у розвинених країнах світу заслуговує на увагу з позиції входження вітчизняної освіти в світовий культурно-освітній простір, а також професійного підходу до узагальнень та проробки окремих аспектів проблеми.

Огляд світового досвіду розвитку туристської освіти здійснювався на основі: а) узагальнення тенденцій розвитку туристської освіти; б) визначення національних особливостей туристської освіти; в) врахування геополітичної і регіональної специфіки; г) встановлення співвідношення загальної та фахової підготовки. За таких умов здійснювалася педагогічна інтерпретація туристської освіти і можливість використання зарубіжного досвіду у вищій освіті України.

Світова практика дає дві моделі підготовки кадрів управлінського рівня: 1) в спеціалізованих вищих навчальних закладах; 2) в університетах. Перший варіант переважає в західноєвропейських країнах. В США, постсоціалістичних країнах Європи та СНД переважає другий варіант. Широка університетська підготовка дає можливість поєднати базові та спеціальні знання з організації та економіки туризму, індустрії гостинності, маркетингу та менеджменту туризму і на цій основі готувати туризмологів та маркетологів з питань дослідження туристичних ринків. Бізнес в туризмі тісно пов'язаний з готельним бізнесом, тому в багатьох країнах фахівців у цій сфері готують на основі спільних базових програм (особливо в спеціалізованих вузах). Популярність, престижність фахової професійної в останні десятиріччя в світі пояснюється тією роллю, що відіграє туризм як в світовій економіці, так і в господарстві окремих країн.

Тому, на нашу думку, варто детальніше дослідити системи туристичної освіти інших країн, що є популярними туристичними центрами та також мають власні здобутки в сфері туристичної освіти. Доцільним є вивчення та

застосування досвіду організації навчання майбутніх фахівців туристичної сфери країн, що вже мають розвинену та всесвітньо визнану систему туристичної освіти, таких як США. Зокрема. У Сполучених Штатах Америки система туристської освіти сформувалася не за національним, а за регіональним принципом. Автономія штатів і велика кількість підходів до надання кваліфікацій та дипломів демонструє різноманітність ступеневої системи вищої освіти. За структурою, рівнем і змістом навчання вищі заклади освіти поділяються на 7 груп:

1) заклади після середньої освіти і напівпрофесійні школи з програмами тривалістю від 1 до 3 років і присудженням посвідчень низьких рівнів. Термін короткої освіти закінчується отриманням сертифіката про певні професійні вміння з правом вступу на 3 курс коледжів із бакалаврськими програмами;

2) місцеві денні та вечірні курси пропонують численні туристські школи, турагенції та інші організації. Професійні школи навчають основних умінь і навичок турагента за 6-18 тижнів. Крім того, найбільші турагенції пропонують власні програми професійної підготовки, після закінчення яких можна отримати професійну ліцензію;

3) коледжі вільних мистецтв з домінуючим академічним та мінімальним професійним наповненням, після закінчення яких присуджується диплом бакалавра;

4) загальноосвітні коледжі, навчальні програми пропонують курси менеджменту туризму і подорожей, навчання за профілем "Туризм і подорожі" для одержання бакалаврського диплома та післядипломної освіти.

5) незалежні професійні школи з бакалаврським рівнем дипломів із технології, викладання у таких навчальних закладах здійснює підібраний персонал з університетською підготовкою;

6) університети з усіма циклами навчання та правом підготовки докторів, вони складають найбільш престижну групу вищих закладів освіти; у роботі цих закладів значне місце відведено науковій роботі, частка якої є досить вагомою (Корнелль університет, Університет Джоржа Вашингтона, Техаський Інститут менеджменту та інші);

7) нетрадиційні заклади вищої освіти, які в своїй діяльності широко використовують новітні засоби трансляції інформації й організації дистанційного навчання. Наприклад, Університет Джонсон і Уельс (м. Провіденс, штат Род Айленд), член Американської асоціації відкритої освіти, має у своєму складі декілька коледжів і акредитацію міжнародного університету професійного туристського навчання. Університет спеціалізується дистанційному навчанні, пропонуючи 18 програм професійної підготовки в сфері менеджменту. Університет забезпечує своїх студентів десятками навчальних посібників обсягом 200-300 сторінок з кожної програми, створених фахівцями.

Вимоги до професійного навчання кадрів та їхньої компетенції впливають з Етичного кодексу Американського товариства тарший ног, яке має у своєму складі Автоматизовану коаліцію освіти і керується з освітньою метою Контрольним переліком навичок, які мають бути засвоєні усіма

фахівцями туристської сфери.

Доцільно розглянути зміст туристичної освіти на прикладі навчального плану програми “Туризм і управління турагенцією” спрямований на вивчення практики турагенцій як дрібних туристських організацій, що здійснюють посередницький зв’язок між туроператорами й іншими туркомпаніями, з одного боку, так і потенційними туристами – з іншого. У ньому розглядаються не лише практичне планування, розвиток і функціонування туризму, а й питання туристського ринку, приділяється окрема увага маркетингу і турпродуктам, роботі турагенцій. План включає вивчення 14 дисциплін. В цілому можна виокремити такі напрямки – блок дисциплін з організації туристської діяльності та блок економічних дисциплін.

Варто відзначити, що на території США є спеціалізовані вищі навчальні заклади, які готують фінансових і інвестиційних аналітиків. Але для вступу до бізнес-школи потрібно мати 4-5 років досвіду роботи в бізнесі. Процес навчання звичайно займає від двадцяти місяців до двох років. У 10-ку найкращих таких бізнес-шкіл входить Гарвардська школа бізнесу. Згідно з даними рейтингу, опублікованим журналом “Fortune”, вартість навчання в цій бізнес-школі становить \$90 тис. (з урахуванням витрат на житло, підручники тощо), але середня стартова зарплата випускника, що одержав ступінь MBA (Master of Business Administration – Магістра ділового управління) оцінюється в \$100 тис. на рік, плюс він одержує соціальний пакет та інші бонуси в розмірі \$37 тис. При підготовці фахівців використовується один із новітніх способів – кейс-метод (метод теоретичного і практичного навчання на цілком конкретних прикладах з реального життя, їх розбору і опрацювання можливих дій).

Переваги кейс-методу: наближеність до життя в бізнесі; двоетапне обговорення (мікрогрупа і програма в цілому); співробітництво слухачів і формування навичок роботи в групі; співробітництво слухачів з викладачами; можливість перевірити пропозиції реальною практикою; розмаїття підходів; висока мотивація слухачів до навчання; формування навичок прийняття рішень.

Проблеми: високі витрати на підготовку кейсів (до 20 тис. тар США); потреби у висококваліфікованих дослідниках нових кейсів; старіння кейсів; складна методика проведення занять і потреба тренінгу викладачів; спеціальні аудиторії (амфітеатр, модернізована система дощок, технічні засоби тощо); відсутність індивідуального підходу.

Ще одна відома на території США Чикагська школа бізнесу. Це найстаріша школа бізнесу в США. Серед випускників та викладачів університету Чикаго, на базі якого працює вища школа бізнесу, 78 лауреатів Нобелівської премії. Ця школа подарувала світові першого Нобелівського лауреата в галузі бізнес-освіти, перший журнал про бізнес The Journal for the Study of Business і першу ступінь PhD (доктор філософії) в галузі менеджменту, University of Chicago Graduate School of Business заслужила титул однієї з найкращих у світі.

Переваги: високий рівень фундаментальної підготовки; гнучкість програм і змісту навчання; конкуренція серед слухачів; конкуренція серед викладачів, до яких записується певна кількість слухачів.

Проблеми: необхідність створення великого банку публікацій, що можуть

бути предметом дослідження з конкретних дисциплін; високі вимоги до викладачів, які мають поєднувати в своїй діяльності педагогічну діяльність, дослідження, консалтинг і вміння; надмірна індивідуалізація навчання, що утруднює групову роботу серед студентів і призводить до різного рівня кваліфікації; складність формування і підтримки взаємовигідних стосунків з компаніями.

Сьогодні підготовку кадрів для туризму повинна забезпечувати трирівнева система. Проте, відсутній третій рівень PhD. За сучасної ситуації рівень “доктор філософії в конкретній галузі науки” передбачає наявність науки (наукового апарату, за яким зараз проводяться захисти кандидатських дисертацій і присвоюються наукові ступені у відповідній галузі науки). Туризм, хоч і є синтетичним видом діяльності, проте науковими засадами не забезпечений. Доводиться сподіватись на те, що науки, які мають туризм за об'єктно-предметну сферу і поступово накопичують теоретико-методологічний і аналітичний здобуток, об'єднавши зусилля, завершать формування нового наукового напрямку (“туризмологія”, “туризмознавство” тощо). Головне, щоб система підготовки кадрів для туризму, сформована протягом чверті століття, не була вихолощена і не відійшла на рівень робітничої професії, як виключно технологічна. Прогноз показує, що без створення трирівневої освітньої системи в туризмі цей напрямок підготовки може занепадати. Сьогодні, бакалаври, отримавши навички туристичної професії, вимушені вступати в магістратуру за програмами підготовки фахівців з різних наук (економічних, географічних, історичних, соціологічних, педагогічно-психологічних тощо).

На першому (освітньо-професійному) рівні “бакалавр” доцільно використовувати освітньо-професійну програму підготовки: по перше, менеджера туризму за напрямом 04 “Сфера обслуговування” 242 “Туризм”: по-друге, підготовка вчителя для профільного навчання (орієнтованого на сферу обслуговування, зокрема туризм) за напрямом 01 “Освіта” спеціальності 015 “Професійна освіта”.

На другому (освітньо-професійному) рівня “магістр” доцільно використовувати освітньо-наукову програму підготовки викладача туризму, науковця за напрямом 01 “Освіта” спеціальності 015 “Професійна освіта”.

На третьому (освітньо-професійному) рівні вищої освіти доцільно використовувати науково-освітню програму підготовки науковця, за освітньо-науковим ступенем “доктор філософії з туризму” за спеціальністю 13.00.04 – “теорія і методика професійної освіти”.

Сфера обслуговування не вбирає в себе всю багатогранність туризму, а, навпаки, спрощує його сприйняття, зводячи тільки до надання послуг. Наприклад, дитячо-юнацький туризм – це не тільки надання послуг, але й процес виховання, загартування в походах. Екскурсійна діяльність – це теж не тільки послуга, але й просвітництво, яке здійснюється в іншій формі і в інший спосіб. Сільський туризм це вид бізнесу в сільській місцевості, де (як свідчить досвід Хорватії, Болгарії та інших країн) господар та його родина не тільки надають послуги, але й працюють на межі аграрного і туристичного бізнесу.

Як показує наш досвід, поєднання освітнього і наукового процесів з

практикою туристичної діяльності є тим перспективним напрямком, в якому повинна рухатись не тільки туристична освіта, а й туристична практика.

Використана література :

1. Гризун Л. Е. Дидактичні основи проектування модульної структури навчальної дисципліни на засадах інтеграції наукових знань : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти”. Х., 2009. 39 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : [навч. посібник]. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
3. Докучаєва В. В. Теоретико-методологічні засади проектування інноваційних педагогічних систем : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки”. Луганськ, 2007. 44 с.
4. Кобзова С. М. Організаційно-педагогічні умови підготовки фахівців сфери туризму до проектування регіональних маршрутів. *Освіта на Луганщині*. 2010. № 1 (32). С. 49-53.
5. Програма нормативних навчальних дисциплін підготовки бакалавра напрямку 6.140103 “Туризм” галузі знань 1401 “Сфера обслуговування” : [навч.-метод. видання]. Київ : Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2008. 259 с.

References :

- [1] Hryzun L. E. Dydaktychni osnovy proektuvannia modulnoi struktury navchalnoi dystsyplyny na zasadakh intehratsii naukovykh znan : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : spets. 13.00.04 “Teoriia i metodyka profesiinoi osvity”. Kh., 2009. 39 s.
- [2] Dychkivska I. M. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii : [navch. posibnyk]. Kyiv : Akademvydav, 2004. 352 s.
- [3] Dokuchaieva V. V. Teoretyko-metodolohichni zasady proektuvannia innovatsiinykh pedahohichnykh system : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk : spets. 13.00.01 „Zahalna pedahohika ta istoriia pedahohiky”. Luhansk, 2007. 44 s.
- [4] Kobzova S. M. Orhanizatsiino-pedahohichni umovy pidhotovky fakhivtsiv sfery turyzmu do proektuvannia rehionalnykh marshrutiv. *Osvita na Luhanshchyni*. 2010. № 1 (32). S. 49-53.
- [5] Prohrama normatyvnykh navchalnykh dystsyplyn pidhotovky bakalavra napriamu 6.140103 “Turyzm” haluzi znan 1401 “Sfera obsluhovuvannia” : [navch.-metod. vydannia]. Kyiv : Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova, 2008. 259 s.

ЩЕРБАК Л. В., ГАРАГА А. В. Международный опыт подготовки специалистов в сфере обслуживания.

В статье рассмотрены возможные пути совершенствования профессиональной подготовки будущих менеджеров туризма за счет изучения международного опыта.

Проанализированы особенности организации и тенденции развития современной системы образования в туристической индустрии и обоснована важность влияния туризма на экономическое и социально-культурное развитие страны. Основными предпосылками развития туризма является формирование действенной системы подготовки специалистов туристического профиля. В связи с этим задача совершенствования организации учебного процесса в подготовке специалистов туристской деятельности, формирование их профессиональных и деловых качеств становится ведущим в программе дальнейшего развития сферы туризма и становлении туристической образовательно-педагогической системы.

Подготовкой специалистов отрасли туризма занимаются более 80 высших учебных заведений Украины и еще больше профессиональных заведений низшего уровня аккредитации. Это, безусловно, способствует развитию туристической отрасли, но низкая степень сотрудничества между учреждениями профессионального туристического образования и предприятиями не дает возможности для становления высококачественного не только теоретического, но и практического аспекта образования. Недостаточность практических навыков тормозит развитие туристической сферы, поскольку предприятиям необходимо проводить обучение сотрудников уже на рабочем месте, теряя не только время, но и

средства. В свою очередь, высшие учебные заведения заинтересованы в том, чтобы их выпускники были конкурентоспособными на рынке труда, поскольку это является показателем качества подготовки отдельного заведения и веским основанием для будущего сотрудничества между предприятием-работодателем и учебным заведением.

Развитие профессионально-туристического образования в структуре педагогического университета объективно побуждает рассматривать педагогику туризма как мастерство формирования новой модели специалиста, который может выдержать значительную конкуренцию на рынке труда.

Изучено зарубежный опыт на материале ряда европейских стран позволил выявить прогрессивные идеи и особенности подготовки специалистов для сферы туризма. Обоснована необходимость применения зарубежного опыта подготовки специалистов в туристической индустрии, поможет отечественной системе образования войти в международную стандартизированную систему.

Ключевые слова: технология, научно-методический комплекс, подготовка, учебный процесс, учебная практика.

SCHERBAK L., HARAHA A. International experience of training service specialists.

The article considers possible ways to improve the training of future tourism managers by studying international experience.

The peculiarities of the organization and tendencies of development of the modern system of education in the tourist industry are analyzed and the importance of influence of tourism on economic and social and cultural development of the country is substantiated. The main prerequisites for the development of tourism are the formation of an effective system of training tourism professionals. In this regard, the task of improving the organization of the educational process in the training of tourism professionals, the formation of their professional and business qualities becomes a leader in the program of further development of tourism and the formation of tourism educational and pedagogical system.

More than 80 higher educational institutions of Ukraine and even more professional institutions of lower level of accreditation train specialists in the field of tourism. This, of course, contributes to the development of the tourism industry, but the low degree of cooperation between vocational tourism education institutions and enterprises does not allow for the formation of high-quality not only theoretical but also practical aspects of education. Lack of practical skills slows down the development of the tourism sector, as companies need to train employees in the workplace, losing not only time but also money. In turn, higher education institutions are interested in making their graduates competitive in the labor market, as this is an indicator of the quality of training of a particular institution and a good basis for future cooperation between the employer and the educational institution.

The development of vocational tourism education in the structure of the Pedagogical University objectively encourages to consider the pedagogy of tourism as a skill of forming a new model of a specialist who can withstand significant competition in the labor market.

Foreign experience has been studied on the basis of a number of European countries, which has made it possible to identify progressive ideas and features of training specialists in the field of tourism. The necessity of applying foreign experience in training specialists in the tourism industry, which will help the domestic education system to enter the international standardized system, is substantiated.

Keywords: technology, scientific and methodical complex, preparation, educational process, educational practice.